

FOAIE LITERARĂ

Pentru redacție responsabilă :
LUCREȚIA RUDOW-SUCIU.

Apare o dată pe săptămână (Duminica).
PREȚIUL:
Pe un an 4 fl.
Pe jumătate de an 2 fl.
Pe un pëtrar de an 1 fl.
Pentru România și
străinatate 14 frc.

Editor și proprietar:
Dr. W. RUDOW.

1829

Șipotul lui Roman.

— Nuvelă. —

De Ioan Bota.

(Urmare.)

Trecuse aproape o lună de zile și abia se știrici prin Rîpeni că unde se află Nițu.

Anuța se înțelegea cu Nițu prin Simion, căruia îi scria și dela care primea epistole.

Anuța, ba chiar și Nițu se încredeau în Simion, de și acesta îi da adese ori sfatul ca să nu se lase de fata birăului, că ori și cum e dintre oameni cu putere mare în sat.

Nițu nu-și putea da samă, că pentru ce Simion ține atâta la fata birăului.

La câteva zile după sărbătorile crăciunului Nițu primi dela Simion o epistolă unde între altele scria următoarele :

Frate Nițule !

. La iubita ta din zile i-a venit mai mulți pețitori. Scrie-mi se aștepte ori ba ? Aștept răspuns, ca se știu ce se-i spun, căci m'a rugat să-i răspund la această întrebare.

Al têu amic
Simion.

Nițu nu tîmîndă vremea, ci îndată răspunse lui Simion următoarele :

Amice Simioane !

Ț-am primit scrisoarea. Dela gândul meu nu mă pot abate. Eă am aleasa mea, de carea numai moartea mă desparte. Respectiva poftescă și se fericească. Ț-am mai spus-o aceasta de mai multe ori și ți-o repetez și acum pentru ultima oară.

Nu uita spune voc buna la

Te salută al têu amic
Nițu.

Cu cât se apropia primăvara cu sfințele sărbători ale „Paștilor“, când toate lucrurile și vietățile par ca renviate din morți, cu atâta Anuța se vestezia ca o floare.

— Toată lumea moare și eu nu mai mor odată, zicea sărmana copilă adese ori ne mai putîndu-și opri șiroaele de lacrimi, ce curgeau pe vestezii ei obrazi.

Părinții ei udau noapte așternuturile lor cu lacrimi de mila odorului lor pe care îl auziau suspinînd.

Cercat-au ei cu ruga lui Dzeu ; cercat-au cu doftori ; ba în cele din urmă au alergat și la babe descântătoare, dar toate înzădar, căci doftorul ei a părăsit-o, ea nu mai avea nădejde, căci a văzut negru pe alb : a văzut scrisoarea dela Nițu, pre carea i-a arătato Simion.

*

Sosi ajunul zilei de 1 Maiă.

Tatăl Anuței își puse în gând, ca în zioa de Eremia prorocul, fiind și cam o zî însemnată, să iasă la munte să mai curăță fînațele de spinî, de crengi și se mai curăță la cele mușunoe cari se iveau mereu.

Anuța se rugă de tatal său să o lasă și pe ea la munte. Îi părea că ar tot merge, fără să-și poată da samă că până unde.

Tatăl său nu i-a frînt voia, — și astfel în dimineața următoare, pe când începea rîndunica a ciripi, ei eșau din sat.

De acasă până în munte, biata Anuța nu s'a corborât din car, nu căci nu se chibzuia a merge pe jos de slabă ce era.

— Tată, zise ea cu lacrimi în ochi, ajungînd în

munte, eu merg până la „Șipotul lui Roman“, mi e foarte sete . . .

— Dacă te poți, du-te, dar nu te slobozi la apă ca să nu-ți fie mai rău.

Ea nu se opri până la șipot. Mergea ca o nălucă. Aproape de șipot pe țelina de curând înverzită s'a pus să odihnească, — unde a plâns ca omul care-și vede sfârșitul și ca omul care a pierdut ce a avut mai iușit în lume.

Răcorindu-și peptul cu apă de pe șipot, se așeză iar pe țelină, unde între asurzitoarele cântece ale paserilor cum numai primăvara se aud, ea adormi, cu lacrimi în ochi.

Dacă tată său nu ar fi mers la șipot s'o trezască, cine mai știe cât ar fi dormit.

Mare a fost jelea ei când a fost silită să se despărță de „Șipotul lui Roman“. Ea nu și-a putut stăpâni plânsul. A plâns și cu ea a plâns și tată ei de mila ei.

Cu sărbătorile Rusalilor sosi în casa birăului din Rîpeni multă voce bună. Ei țineau acum ca amână pe Nițu.

Nițu încă era cu voce bună, că peste câte-va zile are să se întoarcă acasă să se întâlnească cu Anuța, să-i povestească cu drag câte a petrecut în timp de aproape un an de zile. Însă când gândești că îi bine, atunci roata norocului se învârtă și te pomenești că e rău. Astfel Nițu pe când se credea mai fericit, primi dela Simion o scrisoare în care între altele i-a fost scris: „Anuța cea frumoasă, nu mai este între cei vii. Adoaua zi de Rusalii s'a așezat la lăcașul de veci“.

Intors acasă Nițu nu mai era cel ce a fost odată; era schimbat cu desăvârșire: din copil vioi deveni pururea posomorît, tăcut și supărat.

Mulți ghiceau cauza schimbării lui; mulți însă neștiind ziceau, că mai bine să nu fi mers la școală decât se să facă din om neom.

Unii ziceau că Anuța a murit de supărare, în urma unei scrisori trimisă de Nițu; alții ziceau că fata birăului a fermecat-o.

Nițu neștiind ce să creadă, a stat multă vreme cu firea îndoită și cu inima rănită.

În urmă planul s'a descoperit:

Un prieten al lui Simion din pizmă cătră dânsul a descoperit lui Nițu că Simion a voit cu orî ce preț ca Anuța se-și mute gândul dela Nițu, și până încă nu sosește Nițu să se cunune cu Anuța. De aceia înțelesul epistolei lui Nițu, Simion l-a folosit întors, ca să-și poată ajunge scopul.

Epistola astfel înțeleasă de Anuța în urma tălmăcirii lui Simion a fost cauza morții ei.

Aflând Nițu cele întemperate a dispărut din Rîpeni.

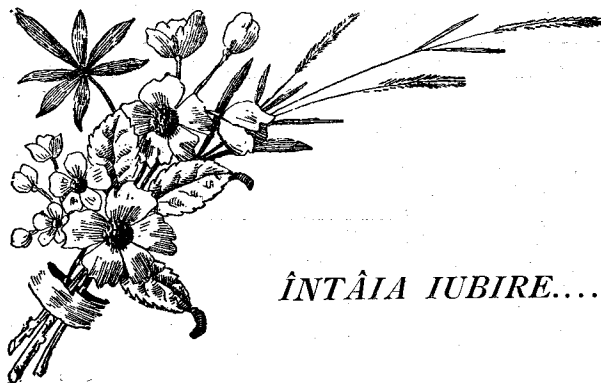
Unii ziceau că l-a văzut la „Șipotul lui Roman“ cetind pe obicînuita sa carte de rugăciune; iar alții spuneau că l-au văzut sărutând crucea dela mormântul Anuței.

De atunci însă s'a dus, și dus e până în zioa de astăzi, lăsând mamă, frați, rudenii și amici.

*

După vre-o 40 de ani dela cele înșirate, un călugăr bătrân cu barba și părul alb ca zăpada în tot anul la zioa de Eremia porocul în călătoria sa spre Munții Apuseni ai Transilvaniei face popas cu rugă în aceia zi întreagă la „Șipotul lui Roman“.

(Fine.)

ÎNTĂIA IUBIRE...

Stau singur la masă pre gânduri și tremur:

Întăia iubire mă tulbură iar,

Din vraja-amintirii trecutele vremuri

Tot vii și frumoase în minte-mi resar!

E noapte și luna revarsă lumină,

Și frunzele sună mișcându-se lin,

Grădina de sfinte mirese e plină,

Iar cerul de stele frumoase e plin!

Prin liniștea sărei un cântec resună

Și-i blând și e tainic de-un farmec duios,

Atâtea iluzii în minte-mi adună...

Viața îmi-pare un cântec frumos!

În șoapte cu frică, aud cum mă chiamă

Iubita... mă tulbur la dulcele-î vers....

Mă-apropiî... și singur nu pot se-mi dau samă,

Cum inima-mi bate și tremur în mers!

Robit-de frumseța și ochii femeii

Cu dornice brațe cuprind-o ușor....

De flori în tăcere să scutură teii,

Ne-'ngroapă, ne-'nbată cu farmecul lor!

Stau singur la masă pre gânduri și tremur,

Și fața în palme plângend mi-o afund....

Așa-s de frumoase trecutele vremuri

Dar câtă durere în ele ascund!

Emilian.

Vine episcopul!

Blasius ședea în chiliuța lui și slobozia din pipă nori de fum groși, ca dintr'un vulcan, în aerul cel liber. Lucru păcătos făcea pater Blasius. Atunci bătu cineva în ușe și intră înlăuntru fratele ce era în servici și înștiință: „Eminența sa, domnul abate, mi-a spus să vă chiem numai decât pân' la dlui, domnule pincer“.

„Hoho! Ce e! Eu, la prelatul?“ . . . Și Blasius se puse pe gânduri. Să coborî cu gândul în afunzimile conștiinții sale spre a căuta ce va putea fi cauza, de se cugetă acum abatele la el. Și trebuie că a descoperit vr'o lacună în seria virtuților sale, căci clătina din cap gânditor.

„Ah, ce?“ zise el în fine, „*Nihil editur tam calidum, quam coctum*,“ scoasă apoi un ulcioraș de sub un dulap, trase din el o dușcă bună, trânti ușa după sine cât gândia că tună prin coridorul mănăstirii și urcă treptele cătră cabinetul abatelui.

Acolo îl întâmpină clătina din cap un bătrân venerabil, cu o cruce de aur atârnată la grumazi de un lanț de aur. Blasius numai decât făcu diagnosa de „timp bun“.

„*Confrater*“ începu prelatul, am lăsat să vă chie deoare ce chiar primii o epistolă dela episcopul din Chor care mă înștiințează că pe poimâne e la noi în visitațiune canonică. Veți vedea deci să nu ducă Escelența sa dorul unui vin bun la noi, să nu se depărteze episcopul de aci, până-și va forma o idee lămurită despre calitatea unui vin bun.

„Milostive doamne,“ răspuse Blasius, toate vor fi *secundum ordinem traditionis*, dară“ . . .

„Ce dară?“

„Dară vă aduceți aminte de episcopul dela St. Gallen, care ne căută acu-i anul la Paști și-deoare ce vinul din butea cea de Rüdeshheimer îi plăcu atât de bine vru un butoi din acela? Ei, Măria Voastră îi-ați trimis, era singurul ce-l mai aveam! Cum ar fi dacă acum și episcopul din Chor ar face așa?“

„Frate,“ zise bătrânul prelat, „faceți cum știți. Știți voi, că sgîrcenia e un păcat și știți și aceea că episcopul numai de acela poate bea de care-i imbii, așa dară *salve confrater*“.

Pater Blasius plecă și cu cât se cugetă mai adânc asupra acestei afaceri importante, cu atât mai tare i-se lumina fața.

„Bine,“ zise el în sine. „O să aibă un vin bun, dar cel mai bun ba!“ Și aceste vorbe le zise el atât de tare și cu foc, de se deschiseră ușile dela două chilii și două fețe de călugăr apărură mirate în ambit.

„Ce e?“ întrebă unul, „unde clamor?“ zise celalalt. Blasius mormăi ceva ca: „tineri proști“ și intră în odaia lui, unde i-se auziră încă mult timp pașii.

*

Orologiul din turn sună nouă. Claustrul zăcea în iniștea nopții ce se începea. Stelele străluceau pe cer

în lumină deplină. Miresme se ridicau în aer de pe bobocii florilor cari stând postați pe pomi și tufișuri fură toată ziua sărutați de razele soarelui și numai acum în somn pot resufla.

Din pădurea vecină străbate cântecul de iubire al privighetoarei și pe murii claustrului murmură încet valurile line ale lacului în cadența lor eternă. De mult s'au terminat responsoriile, de mult s'a închis deja și refectoriul. Călugărul care trebuie să scoale la oara cea dintâiu, trebuie să se și culce de timpuriu.

Pe acel timp era, când pater Blasius, pincerul claustrului, cu o laternă și cu un urcior de pământ coboria treptele cele negre, până ajunse la o ușe țapăn ferecată. Aci pusă la o parte laterna și urciorul, scoase o cheiă uriașă din reverenda, peste care acum avea un șorț vânăț, și deschisă ușa. O peșteră mare se văzu în adâncime, plină de două rânduri de butoaie, buți mijlocii și buți grozav de mari pusă pe zăcuri de lemn gros tare. Blasius ridică laterna și aruncă o privire lină, căutătoare, prin internul pivniței cugetând: încăperea cea mai însemnată a unui claustru este pivnița, toate cele lalte sunt numai încăperi laturale cari ar putea și lipsi, dar celariul nici la nu cas.

El apărea ca un rege. Îngrijirea celarelor e o afacere grea, și nu fiecare are talent pentru așa ceva. Bine zice regula mănăstirilor, că un pinnicer are să-l aleagă conventul tot la trei ani, ca nu cumva unuia, ce a trăit prea mult în celar, să-i sue vinul prea tare în cap, ceea ce l-ar face necapabil pentru purtarea celorlalte afaceri. Totuși față de pater Blasius regula aceea făcu excepțiune. Drept e și aceea că el era născut așa zicând pentru aceea afacere. El cunoștea toată manipularea din f. f. și limba lui nu-l înșela nici când. De aceea claustrul știu să fie în această privință foarte recunoscător și frații aleseră de alt cum tot la trei ani pe pivnițer după regulament, dar cel ales fu tot de auna pater Blasius. Ar fi și fost ales prin aclamațiune, dacă nu ar fi avut concurent pe pater Gregorius zelosul care bea numai apă, și care tot deauna era contrar din cauză că el privia beutul de vin ca ceva nepotrivit pentru călugări și care nu putea de loc suferi pe confratele său Blasius, din cauză că acesta odată-i turnă în urciorul de apă un vin acru, stricăcios.

Așa dară pater Blasius era acum singur cu buțile lui. Înainte însă de a începe la lucru, nu uită de a scoate cheia de din afară și a o vîri în broasca zarului din lăuntru, ca să nu între aci în lăuntru cineva din cei nechemați. Acum se apropie el cu laterna în mână de o bute grozav de mare. Aci era gravat în lemn, „*Nosce te ipsum*“ „cunoaște-te pe tine însuși,“ și sub aceste litere memorabile era un număr, ce însemna anul, și care nu se putea bine descifra. Blasius ciocăni cu degetul arătător și auzi un ton foarte înădușit. Mai ciocăni odată și clătina din cap îndestulit. Apoi scoasă din busunar o cretă și însemnă cu ea pe fundul buții

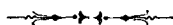
datumul acestei visite a lui. Pe buțile vecine le învrednici pater Blasius numai de o mică privire. Numai la a șesa bute se opri. Tonul acesteia par' că nu-i chiar plăcu, că clătină din cap și mai ciocăni odată. „Așa, așa!” zise el, „Tu vinișorule te vei muta de aici, te vei înălța în văzduh!

Ho, ho, iubite prietino, aceea nu merge,“ și Blasius luă un ciocan și cu o lovitură scoasă stupeșul de asupra. O cum mai mirosia, dulce și plăcut! Acum trase dintr' un unghițu o cadă acoperită. Când ridică coperișul ei, nu se vedea decât o grămadă de bicașei în apă. Din aceia luă Blasius unul și-l lăsă pe vrana buții în lăuntru. Vinul tresări ca o ființă rănită. Pietrei urmă alta și iar alta până erau toate în bute. Măestrul ciocăni de noiu, tonul era altul, nu mai era cel gol, ci înădușit și arăta că spațiul buții ce adiniorea era gol, acum, dispăruse. Acum apucă din nou ciocanul și cu câteva lovituri ce dau ecou repetat prin celar, dopul iar era în vrană.

Aceasta bucură nespuse de tare pe pater Blasius. Pe o bancă de lemn era aci o cană de sticlă. Blasius luă banca și cana și stătu cu ele dinaintea mai multor buți din cari pe una putea ceti la lumina laternei: „*In omnibus vanitas, in vino solum veritas.* — „Totul e deșertăciune, singur vinul are dreptate.“

Apoi tăcu. Aci zăcea o tonă mare din toamnă înainte de începerea gerului; aceasta era un vas fin încă necuprins de negreală. Vin nou era în ea, must scump și fin, oare și-a căpătat liniștea cuvenită? Blasius își băgă iar mâna în reverendă, de unde scoase un sfredel mic fin și sclipicios. Sfredelul îl înfipse în fruntea buții, ciopli apoi un ic subțire ascuțit și scoase apoi sfredelul din bute. Din urma lui țîșni o rază aurie și căzu în semicerc în cană. Blasius vîrî icul de bine în urma sfredelului și-l înțepeni în părietele buții. Cu laterna într'o mână privia la vinul din cana ce o ținea în cealaltă. Era un ce frumos de văzut, ai fi jurat că-i ceva topitură de metal nobil. Și gustă din el și-l cercă pe limbă, și beu până goli cana. Apoi își depuse toate instrumentele, își sterse gura cu mâneca reverenței și declară tare: Domnule Episcop, acesta li-ți bea. . . . Bea, repetă dintre zidurile negre cât Blasius privi mirat în toate părțile, de oare ce i-se părea că cineva vorbește cu el. Apoi se întoarsă cătră șirul din dreapta al buților și făcu cu fie care bute, cum văzurăm că făcuse cu celelalte buți. Aci ajunsă înaintea unei buți, din care scoase ceva roșu înfocat ca rubinele, și măestrul, după ce gustă și din acesta o carafă plină, zise din nou cu voace și mai tare: „Domnule Episcop, Domnule Episcop! și acesta-l veți avea, dar nu cu butea ci numai cu sticla.“ Căci pe bute sta scris: „Ultimul rest din cel mai vechiu.“ și sub literele acestea era scrisoare de cretă C + M + B, numele celor trei regi dela răsărit.

(Va urma.)

POESII POPORALE.

(Pintic.)

Măgeran în trei crenguțe
Zace badea 'n grădiniuță.
Nu știu ce treabă 'mi-aș face
Să ved pe badea cum zace.
M'a lovit un dor c'o milă
Cum zace badea 'n grădină;
M'a lovit un dor cu plîns
Cum a fost și ce-a ajuns.
Bade bădișorul meu,
Ori tu mori ori tu te scoală.
Ori mai dă și mie boală
Să bolesc și eu cu tine
Să vedem cum e mai bine. —
Mândră mândrulița mea
Ție boală nu Ț-oiu da
Nici de-aici nu m'oiu scula,
Far', ia-mi țolul de pe cap
Să vezi răul cum îl trag
Pentru ține puiul drag.
Ia-mi țolul de pe picioare
Să vezi moarte 'nșelătoare
Pentru tine mândră floare.

Numai azi mândră și Joi
C' apoi mă duc dela voi.
Numai azi mândră și mâne
C' apoi mă duc dela tine,
Dorul meu ție-ți rămâne.
Dacă duminică trece,
Dorul meu îl răsădește
În păhar cu apă rece.
Când soarele-a răsări
Dorul meu dac'a 'nflori,
Poți și mândră c'oî veni.
Și când soarele-a sfinți,
De dorul s'a vesteji,
Atunci mândră n'oi veni,
Ia-ți nădejdea dela mine
Că nădejdea dela mine
E ca sîrma cea subțire.

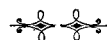
Culese de

Sida.

G l u m ă.

Mama: Spune-mi drăguță, cum îți place învățătoreasa cea nouă?

Copila: Nici de cum mama dragă, că i prea curioasă. Tu n'ai nici ideie de ce m'a întrebat. Inchipuiește-ți numai, m'a întrebat să i spun că cine a descoperit America!?

Despre veninuri.

De Dr. T.

(Urmare)

2. În contra scrofulosei care azi tot mai ades se observă la copii ca semn, că părinții li-au lăsat ceva moștenire de și nu avere, dar cel puțin boală în sânge pentru viață.

3. În contra frigurilor (febris intermittens) învechite, respective în contra cachexiei (sânge stricat) care urmează morbului ăsta tare răspândit pe locurile rodinoase și mocirloase când chinina nu mai folosește.

4. În contra unor boale de nervi a căror cauză zace în sânge, precum e chorea (morbul sântului Vitus, protectorul danțului) și a unor neuralgii.

5. Mai departe în contra unor boale de piele precum sunt: Psoriasis vulgaris, (șolzi de pești pe coate și genunchi) Pitiriasis, Lichen, Prurigo, catare inferioare a femeilor și lepra.

În casurile estea din urmă pacientul atât bea, cât și scaldă în apele acelea minerale cari conțin arsenic. Firește de o scaldă numai atunci poate fi vorbă, când se face cura la izvor. Atari ape sunt cea de Roncegno din Tirol care conține într'o literă 7.878 grami părți solide, între cari 3.037 sunt ferrum sulfurium, 1.389 aluminium sulfuricum, 0.109 natrium arsenicosum.

Fântâna Guber din Srebrenico în Bosnia conține într'o literă de apă 0.753 de părți solide, între cari 0.373 ferrum sulfuricum, 0.227 aluminium sulfuricum, 0.008 acid. sulfur. liber și 0.0061 de acid. arsenicosum (anhydrid.)

Levico în Tirol are două izvoare: cel slab și cel tare. Cel dintâiu conține într'o literă de apă 1.713 părți solide între cari 0.272 ferrum sulfuricum, 0.662 ferrum sulfuric. oxydulatum, 0.159 aluminium sulfuricum, 0.00095 acid. arsenicosum; al doilea conține tot într'o literă de apă 6.284 de părți solide, între cari 2.567 ferrum sulfur. oxydulatum, 2.502 ferrum sulfur. oxydatum, 0.624 aluminium sulfuricum și 0.00869 acid. arsenicosum.

Afară de estea mai există unele izvoare cari conțin arsen, d. e la Cudowa în Silezia prusască, apa de Lausigk: în cantități mici se află și în apele de Vichy, Wals, Mont-dore etc.

În Transilvania, avută altmintrelea în izvoare minerale, nu cunosc nici unul carele ar conținea arsen. De altă parte noi suntem prea săraci, ca să ne putem cumpăra din străinătate.

Eu-s de părere, că se cerceteze toate izvoarele din jurul băilor noastre, doară, doară, doară aflăm undeva. Ca copil, de câte ori am trecut pe la Vulcoiu (Buciumani), nici odată nu puteam bea apa din izvoarele muntelui ăsta, așa gust metalic aveau. Câteva probe ar putea trimite medicul din Buciumani la Pesta pentru analizare și ce bunătațe n'ar fi pentru popor, când ar avea lipsă de ea, se-l trimită medicul cu fedeleșe să-și aducă cât îi trebuie! Pacienții noștri nu-și pot cumpăra apa de Vichy din Franța, cum îi sfătuește colegul Poenariu într'un numer a „Familiei“ din anul trecut; ei, când îs bolnavi, îs și lipiți de săraci, căci trăesc — nu ca boierii din România — ci din mână în gură!

Apele estea minerale se beau la fața locului sau acasă, dar totdeauna cu precauțiune, după mâncare și după directivele medicului. De comun o atare cură se începe c'o lingură pe zi, în a doua sau a treia zi bea omul două, într'a patra sau a cincea zi trei linguri, și

tot așa gradat până când ajungem la 4—6 linguri pe zi. Atunci se întoarce pacientul iară gradat înapoi, tot la o zi sau două scăzând c'o lingură până se găte rëndul. A intrerupe cura dintr' odată nu-i iertat pentru că atunci apar semnele de înveninare. Intoleranța pacienților față de arsen se manifestează prin pierderea apetitului, prin vomări și prin diaree.

Indată ce apar semnele estea, trebuie scăzute și rărîte porțiunile; după trecerea lor iară se începe cu luarea gradată a leacului. Apele estea e bine să le beie omul mestecate cu vin roș sau cu lapte. Altmintrelea gustul lor e scârbos. De sine să înțelege, că pacientul trebuie pe tot timpul curei ca să trăiască cât de bine și să mănăce pe zi atâtea fripturi etc. câte resbește. Fără un trai de fundament bun, toate leacurile nu plătesc nimic.

Afară de leacurile estea naturale se compun la prescrierea medicului și în apothecă soluțiuni de arsenic. În spitalul de copii a doctorului Marfan din Paris se prescrie estora când pătimesc de chorea „liqueur de Boudin“ care constă dintr'un gram de acid. arsenicos topit într'o literă de apă; așa un gram de apă conține 0.001 miligrame de arsen.

La noi e datina să se prescrie „Solutio arsenicalis Fowler“ care e cam tot așa de tare. Leacurile estea se iau începând cu 1—4 picuri pe zi și tot crescând, cu câte unul până la 10—20 picuri; apoi iară scăzând. Dar numai la persoane de încredere se pot lăsa leacurile estea, altmintrelea pacienții trebuie să meargă în toate zilele la medic după picuri.

(Va urma.)

La Vatră.

Polemice.

I.

În No 15 al „Foaiet Literare“, tot la această rubrică, se face un scurt și aspru proces lipsei de sprijin și literaturii contemporane din România liberă, pentru Ardeal (în marginile lui etnice). Citind articolul, semnat „Mitică“, mă gândeam de pe atunci să trag și eu în judecată concluziile forțate din câteva premise răslețe, luate drept basă de argumentație de autor. Dar abia acum, când mă bucur de liniștea vacanței, ajung să-mi îndeplinesc dorința.

Și cred că este bin ca în coloanele aceluiași ziar să se facă polemice literare cum va fi aceasta. Și o cred din două motive:

„Din ciognirea de idei fese lumină“ sună o frază stereotipă, — iar în rîndul al doilea, fiindcă acelaș public se edifică, și se amusează „Inter dous litigantes.“

D-1 „Mítica“ acuză literatura din România de cosmopolitism, drept răspuns, îi amintesc, că pe când în România s'au scris ode dedicate „Martirilor“—memorandisți de: Vlăhuță, Coșbuc, Macedonschi, C. Pavelescu, și mulți alții, necunoscuți publicului mare, la noi a scris una Vioara Magdu, și a plagiat una — am uitat numele repausatului pretins autor al „Doinei lui Lucaci.“

Dar ca să analizez mai cu deamăruntul ideile lansate de antagonistul meu, citez textual:

„Creațiunile literare ale fraților noștri nu sunt (însă) așezate pe această temelie a grafului nostru comun (vrea să zică naționalismul) căci chipurile lor de grai s'au abătut dela matca originalității limbei noastre.“

Această curioasă afirmație, iată cum o justifică autorul :

„Nu mai e „bon ton“ la dâșii dacă nu veți amesteca în vorbire cuvinte ca : musafir, vizitiu, zeflema, ciulama, piftii ș. a. barbarisme d'asemenea natură, pe cari Tiktin le-a și consfințit și cărora le-a dat prin urmare dreptul de cetățenie în domeniul limbei românești ; pe cari deci, de le veți desconsidera, ești privit ca un puț de unguerean, care n'a învățat a vorbi românește.“

Înainte de toate, cred că d-l „Mitică“ va fi de aceeași părere cu mine, socotind tot ce e de „bon ton“ și „à la mode“ ca lucruri schimbăcioase, și cari nu au altă valoare decât farmecul noutății ; și de îndată-ce nu mai sunt noi, trec în domeniul — amintirei vecinice.

Dar de ce se supără pe ungurescul „vizitiu“, și pe „ciulama“ turcească, de care jur că nu va găsi la Ardeanu din Sibii ?

Ș'apoi de ce își alege vorbele deia bucătărie și grajd ?

Asta nu înțeleg !

Intru cât privește marele rol ce atribuie lui Tiktin în privința dărei „dreptului de cetățenie“ în limba română unor „barbarisme“, să-mi-dea voie d-l „Mitică“ să-i spun, că nu după gramatică se face o limbă, ci după limbă se face gramatica. Iar Tiktin a luat limba așa cum a găsit-o grăită de cei mai mulți români.

Ce credeți, un glosar al măerișelor din Sibii, bunăoară, ar fi glosarul „limbei românești“ ? Cred că nimeni nu s'ar hasarda să susțină așa ceva.

Hăid' să zicem că-i rău cu „barbarismele“. Dar să mi arate d-l „Mitică“ o limbă francesă, fără „barbarisme“ germane încetățenite ! și așa mai departe.

Limbele se amestecă, se influențează unele pe altele, fără că printr' aceasta să se vieceze „matca originalității“. Și în fine, ce n'aș da eu, să pun mâna azi pe câte-va „barbarisme“ dădace, în limba noastră !

Poate d-l „Mitică“ vrea să purifice limba literară română prin introducere de elemente ca : „senascher-turi“, „boroșhărdăe“, „arvisz“, „șaf“ etc, căci „graiul nostru (însă) e mult mai bogat în metafore, în expresiuni „onomatopoeice“ zice d-sa ? Atunci însă cu cine s'o înțelege ?

Dar, fac încă o concesie !

Să-mi găsească d-l „Mitică“ *) în întreaga literatură din România o singură idilă în care să fi vorba „piftie“ ; — afară de gingașele versuri pe cari eu le-am auzit din gura unui țigan-lăutar :

Te duci Marito, te duci la Ji,
Să cumperi picere, să faci piftii,

și mă dau bătut, recunoscând că a avut dreptate, orop-sind limba literară din România, pentru „barbarismele“ ei.

Să aibă chiar geniul lui Petrarca, un scriitor provincialist român, nu mai poate schimba azi direcția, — și nici nu e nevoie :

În București răsare soarele literaturii române !

Despre sprijinul din România, și rolul unei Reviste de provincie, voi vorbi în numărul viitor.

Tălmaci.

Sever.

*) Diminutiv întrebuințat în România; la noi se i ce „Mitre“ sau „Trică“, — dela Dumitru.

Cronica săptămînei.

Dela noi.

Hymen. Dl dr Enea Draia, avocat în Abrud s'e va cunu-na în 20 sept. n. cu dșoara Hortensia Mihaiu din Orăștie.

Josif Birta din Jersig s'a logodit cu Dșoara Sylvia Mircea din Petroman.

Petru Șepețian din Timișoara s'a logodit cu dșoara Sylvia Juica din Srediștea mică. Felicitările noastre !

Escel. sa *Mihael Pavel* în 11. aug. n. și-a serbat iubileul de 25 ani decând s'a numit episcop. De aceea în toate bisericile diecesei orădane s'au ținut servicii de mulțumită, în catedrală din Oradie un Te Deum festiv, pontificând prepositul Kóváry

Congresul sêrbesc a bună samă va fi amănat „pe timp nehotărît“, căci Bánffy nu s'a putut înțelege nici cu liberalii, nici cu conservatorii, nici cu prelații, cu cari s'a sfătuit în 6, 8, și 10 sept. n. Acuma mai va încerca cu o conferență a delegaților, dar spor va fi tot atât de mult ca la carul tras de un bou înainte, de altul înapoi.

Fiume e asemenea foarte nemulțumită pentru că legea despre jurați s'a adus acolo fără să fie locuitorii întrebați, de ce ei sunt foarte supărați, mai ales fiindcă trebuie să-și caute dreptatea chiar în Pesta. Aș chiar amenințat că se vor folosi de dreptul lor de a trimite deputați în dieta croată, adecă să rupă toate legăturile cu Ungaria, cari de altfel sunt slabe, orașul fiind un „corpus separatum“, despre ce Ungurii nu mai vreau să știe.

Foile ungurești, precum Magyarország dela 9. sept. n. „așteaptă că patriotismul studenților sași să fie premiat după cum merită.

Bravii tineri au cutezat adecă se țină la 4. I. c. un „Sedancemmers“ la Sibiu. Au cântat în „Bundeslied“ (cântecul de unire) credința în cauza germană și iubire de neam, în „Vaterlandsruf“ (strigătul patriei) cam aceea ce cântă Românul în „Deșteaptă-te!“ În „Weihelied“ (cântec de sfințire) „nu se sfiesc a zice : noi iubim veselie germană și vechile moravuri germane“ (Grozăvie !)

„Lucrul cel mai interesant însă e „imnul popular“ în care Ardealul se numește țara a toleranței.“ — Asta, ce-i drept, e curată clevetire, mai ales decând stăpînitorii de acum au ajuns la cîrmă.

Că iubirea de neam și toate celealalte sunt „cea mai îndrăzneată trădare de patrie“ se înțelege de sine pentru crierii patrioților.

Ce mai vor zice d-lor când vor ști că Sașii trimit astăzi la Pesta o deputațiune către împăratul german ?

În 8. sept. n. s'a ținut la Viena sfatul tuturor ministrilor sub președința împăratului însuș, ceea ce se întempla numai când lucrurile sînt foarte încurcate. Causa e că contrastul între Germanii și Cehii se ascuțește tot mai mult :

Redactorul foii „Egerer Nachrichten“, Hofer e arestat și acusat de înaltă trădare ce ar fi comis-o într'o vorbire ținută la Lipsca.

El a fost adecă cu 600 alți Germanii din Boemia la espozițiunea din Lipsca, și la toate stațiile au fost întimpinați din partea Germanilor din imperiu cu atâta

însuflețire încât trenul a sosit la Lipsca cu o întârziere de două ore.

De aceea s'au supărat foc cei din Viena.

Cehii au hotărât la o adunare ținută la Praga în 5. sept. n. să ceară introducerea ordinațiunilor și în Silesia (în cea mai mare parte germană), apoi restabilirea regatului lor care are să fie stat neatârnat în federațiunea statelor austriace.

Dacă nu pot să ajungă acest scop pe cale pacifică, se vor apuca de lupta cu toate mijloacele.

Mai cu samă de remarcate sunt cuvintele vorbito- rului Herold (ce mai nume ceh!) Dacă vor învinge Ger- manii, vor triumfa totodată și asupra întregității rega- tului nostru.

Vorba Românului: De ce te temi, nu scapi. Adecă se poate că Cehii vor căpăta statul ceh, statul boem cu cele trei milioane de Germani însă nici când.

Asta o vor înțelege, dacă nu ei, cel puțin cei din Viena din știrea cea mai nouă:

Foile lui Badenii au scris mereu că mișcarea națio- nală din imperiul german, de care încurajază atât de mult pe Germanii cei sub stăpînirea Habsburgilor, o despre- tuesc atât principii cât și guvernele imperiului german.

Ca răspuns la aceste spuse ale lui Vaterland, Reichs- wehr șcl. deo cam dată marele duce de Sachsen-Wei- mar a adresat împăratului austriac o scrisoare în cauza ordinațiunilor de limbă. . . .

*

Femei ca medici. La universitatea din Budapesta s'au mai înscris estimp la facultatea de medicină 3 dșoare (an au fost 4) dintre cari una dșoara Valeria Curtuțiu e română, fca dlui avocat Moise Curtuțiu din Arad.

Dorim succes strălucit savantei dșoare!

*

Manevrele dela Tata, au fost foarte animate. Au fost de față delegați militari a mai multor țeri. Împăratul Germaniei a fost foarte bine dispus. După cum scriu ziarele, s'a bucurat de-o deosebită atenție delegatul militar al Rusiei, dl marșal Obrucev, atât din partea generalisimilor cât mai ales a Îm- părăților.

De altfel dispozițiunile n'au fost luate bine; cel puțin în 13 sept. n. mai mulți generali n'au știut deosebi trupele lor de ce- lea dușmanului. Urmarea au fost niște încurcături cari au supă- rat tare pe împăratul nostru, încât s'a răstit cătră generalii respectivi, căci împăratul Wilhelm a observat toate acestea foarte bine și a vorbit mult despre ele cu suita sa.

A doua zi însă toate au mers strună; numai mulți ficiori s'au îmbolnăvit.

*

Têrgul mare de toamnă din Oradea mare, început cu 12 sept. n. a. c. de și a fost bineșor cercetat tot nu a succes ca mai în anii trecuți. Bucatele tot scumpe sunt, toți articlii de traiu, toate celea sunt scumpe, din pricina aceasta apoi puțin s'a vindut. Vremea a fost bună ceea-ce e o minune căci oi câtă vreme se fie secetă târgurile de Oradea nu pot fi fără poaie!

*

Oficer român distins. La alergările de cai din Viena, cel mai mare premiu l'a câștigat dl Dimitrie Tarangul căpitan de dragoni în armata austriacă, cu un cal de vechia rassă moldo- venească. Dl Tarangul e Român Bucovinean și are o frumoasă herghelia de cai moldovenești lângă Suceava.

*

Au murit: Baronul David Urs de Margina, ces. și reg. colonel în pensie despre care primim următoarele:

Comitetul administrativ de fondul școlastic al foș- tilor grănițeri din regimentul român I., cu inima frântă de durere aduce la cunoștință, că neuitatul seu president domnul **David baron Urs de Margina,** c. și reg. colonel pensionat, cavalier al Ordului Teresian și comandator al ordului coroanei de fer cl. II., proprietar al crucii mili- tare pentru merite, ambe cu decorațiunea de resbel și al ordului rusesc de St.-Anna, membru fondator al Aso-

ciațiunii pentru literatura și cultura poporului român etc. etc. în anul al 82 al etății, astăzi în 10 Septembrie st. n. la 8^{1/2} ore înainte de amiază după un morb scurt și-a dat nobilul seu suflet în mâinile Creatorului.

Rămășițele pământești ale scumpului decedat se vor transporta Duminecă, în 12 septembrie n. la 3 ore d. a. din locuința sa strada Urezului Nr. 6, în cimiterul bisericeii gr.-cat. din loc.

Sibiu, în 10 septembrie 1897.

Pentru comitet:

Constantin Stezar,
vicepresident.

Arsenius Bunea,
secretar.

Fie-iertatul s'a născut la anul 1816 în Mărgineni cotl. Făgărașului. Tatăl lui fiind grănițer l-a trimis la școala grănițerească din Năsăud. 1834 a intrat în întâiul regiment al grănițerilor români. 1848 s'a distins, ca sub- locotenent în luptele dela Oșorhei, Lőrincfalva, Ürmös, Hidvég s. a. și a căpătat crucea pentru merite militare.

Anul 1859 l-a aflat ca maior în regimentul 34. Ca atare a ținut satul Medola de dimineață pân' la sara încontra trupelor dușmanului de multe ori mai fari de- cât ale sale și așa a apărat retragerea Austriacilor învinși de Francezi și Italiani (la Solferino).

Pentru vitejia dovedită s'a numit cavalier al ordi- nului Maria Teresia și baron.

Tot atât de cerbicos a apărat la 1866, deși fusese pensionat deja 1864., fortăreața Lissa încontra năilor italiene fiind numit 1863 colonel.

La 1867. fiind pensionat definitiv — poate fiindcă a fost Român bun — s'a ales președinte al fondurilor grănițerești ale căror școale le-a apărat încontra Maghia- rilor cu aceeaș bărbăție care a dovedit-o ca soldat. De- geabă, nemi având altă armă decât dreptatea a trebuit să deie înapoi pas după pas, până ce anul trecut a vē- zut cu inima însângerată că toate școalele grănițerești s'au prefăcut în comunale, unde grănițerii numai au să hotă- rască nimic, deși ei le susțin.

De atunci încoace s'a retras mai cu totul din luc- rurile publice. Averele sa a lăsat-o capitolului gr. cat. din Blaj unde s'au creat cu cele 50000 de fl. zece pos- turile de câte 100 fl. pe an pentru gimnasiști demni de ajutor.

Amăsurat meritelor neperitoare care fie-iertatul și-le a câștigat pentru neamul său a fost îngropat în 12 aug. n. cu toată pompa; chiar Esc. sa mitropolitul Mihályi din Blaj a soșit cu mulți fruntași de acolo. —

Valeriu Tempea a murit în 8 sept. n. la Cluj în casa socrului său, protopopul Laslo, unde a rămas după ce se răcise la manevru.

Abia un an pretor la Reșița montană, fie-iertatul în timpul acesta și a câștigat iubirea tuturor. Dar nu nu- mai Românii de acolo-l jelesc, ci toți căci a fost unul dintre tinerii cei mai harnici și mult bine se aștepta dela dînsul.

Casul e atât mai trist, cu cât tinera-i soție în ace- laș timp a născut, când el s'a îmbolnăvit de moarte. —

Ioan Pop, paroch și protopop gr. cat. din Chere- luș, a murit în 30. aug. v. în anul al 59-le.

În 9 sept. n. a murit la Pesta Fr. Pulszky, om cu mare vază chiar afară de Ungaria, distins mai ales ca archeolog. A fost și un stîlp al liberalismului.

Din România.

Principele Ferdinand s'a însănătoșat într' atâta încât poate deja sui treptele, și a făcut mai multe plim- bări prin jurul castelului său.

A murit Gh. Dimitrescu, actorul cel mai favorit al Iașilor născut la 1852 în București.

În 11 sept. n. s' serbat în întreagă țara aniversarea a 20-a a luării Griviței prin venătorii, staționați la Sinaia.

Din străinătate.

Să zice că sultanul e gata să vindă Palestina zioniștilor — așa se numesc jidanii cari vrea să înființeze acolo un stat jidan — dar papa protestează încontra acestui plan. Să vede că papa nu-l prea cunoaște pe poporul ales, altfel mai bine l-ar binecuvânta în loc de a împedea acest plan mîntuitor pentru bieții creștini.

Felurimi.

Cum se sporesc banii. Un engles curios care abună samă n'a avut alt lucru, s'a pus să socotească cum se sporesc averile cele mari. Așa a aflat că Jay Gould (vorb. je gold) care în vîrsta de 35 de ani încă n'a avut 1000 de dolari (2500 fl), nu cu mult mai târziu în timp de 14 anișori a adunat 72 milioane de dolari cari în tot anul dau vr'o patru milioane camete.

Mai amărunt Englesul nostru a arătat cum crește averea lui Rockefeller. Sculându-se la 7 oare dimineața își poate zice: Alor săi Domnul o dă în somn, căci în cele 8 oare cât a durmit, s'a făcut mai bogat cu 17,705 d. Luându-și dejunul între 8 și 9, averea lui crește în timpul acesta cu 4166 d. La lunch (vorb. löneci, un dejun mai solid de ouă, carne rece ș. a. care se ia la amiază), poate bea o sticlă de sect sau chiar mai multe, căci averea i s'a sporit de nouă cu vr'o 6500 d.

Și așa mai departe până ce se saturează de vioara, cu care își ucide timpul sara, și se culcă, în conștiința fericită că în ziua aceasta s'a făcut mai bogat cu 50,000 d. fără să fie mișcat un deget.

Și așa o zi ca celealalte. Nu-i va fi frică să nu-l înnece acest potop de aur?

Ghicitură

de Ghiză dela Roși.

Din una vocală și două consonante se constituie un cuvânt de trei silabe astfel, că partea primă a cuvântului se consteie din însași vocala; a doua: din un adiectiv, carele în sine se fie palindrom, după carele se urmeze vocala dela început; la sfîrșitul cuvântului — o consonantă. — Intreg cuvântul se ne deie numele unui munte biblic, carele se se poată despărți așa, că din el se avem persoana primă a singulariului dela prezentele îndicativ al unui verb de conjugatiunea primă, și participiul perfect al aceluiași verb.

Deslegarea ghicitei de șach din Nr 20 e următoarea:

Poesie din popor:

La fântâna cu izvor,
Să 'ntâlnește dor cu dor
Să sêrută până mor.

Bine a deslegat-o doamnele și domnișoarele: Elena Radulescu din Brașov, — Rafila Monda din Săugeorgiul român, — Iosana Pap din Tîncea, — Olimpia Morariu n. Miheltianu din Cubin, — Netta Călcîșanariu din Orșova, — Victoria Vicaș din Hidig, — Eugenia Vidu din Hălmagiu, — Ana Mladin n. Bog-

dan din Curticiu, — Sabina Opra din Visag, — Mărioara C. m. Popovici din Ciaba, — Mărioara Nădășan din Biserica a bă, — Paraschiva Isac din Zernești, — Aurora Ignea din Lugoș, — Georgina Martinovici din Topoloveț, — Livia Barzu din Băcămezeu, — Veturia și Emilia E. Doctor din Hașfăleu, — Valeria Degan din Branișca, — Otilia Caba din Cheud, — Măr. Petruțiu din Șepreș.

Domni: Constantin Martinovici din Topoloveț, — Cornel Lazar din Almaș, — George B. Boieru din Vad, — Iosif Liuba din Măidan, — Iuliu Grofșiorean din Gașa, — Octavian Popa din Blaj, — Petru P. Roșca din Zlatna, — Ionel Popenețiu din Veneția inf. — Nicolau Onciu din Uzdin, — Vas. Teuca din F. Tot, — P. Boțco din Arad și Gavril Dudulescu din F.-Giriș.

Premiul l'a câștigat dșoara Aurora Ignea din Lugoș. St. dșoară binevoiască a ne avisa, care Nr din „Biblioteca p. toți“ dorește să l' espedăm.

Poșta redacției.

Dlui I. L. în Măidan. Foia să espedează iarăși la M. Car-tea să espedează deodată cu acest n.

Dlui N. O. în Uzdin. Puteți trimite abonamentul la Foia pentru toți și la noi, vom abona-o și vom indica adresa Dv. La suma de 2 fl 50 se mai alăturați însă și 10 cr. porto. Cu E. R. aveți dreptate! Obiecția noastră a fost însă nu direct pentru DV. ci în general.

Dșoarei V. L. de P. în „Versuțele“ nu se pot publica, ba acest cuvânt ni e cu totul necunoscut. Ce înseamnă? Mai bine încercați cu prosa. Ne am bucura dacă din părțile acelea am avea mai mulți abonenți, abia avem unul doi.

Dșoarei O. C. în Cheud. Nu se poate publica.

Dnei O. M. n. M. în Cubin. Am sters din Registru „atributul“, de „preteasă.“ Nu din rea voință sau nepricepere s'a pus nici până acum acest titlu, ci așa ni s'a dat. Vă mulțumim pentru cuvintele drăguțe!

Dlui G. L. în Coroiu. Am primit tot, salutări cordiale!

La Administrația noastră

se mai găsesc de vinzare următoarele cărți:

Lilian, roman de Aurelia Rubenescu Păcățian, o broșură elegantă, cuprins interesant, prețul 30 cr., plus 5 cr. porto poștal.

Povești ardelenesti, de valorosul nostru folclorist Ion Popu-Reteganul, cinci broșuri à 25 cr. broșura, plus 15 cr. porto poștal.

Nopti de iarnă novele din popor de Georg Simu. Cuprinsul acestei cărți, dedicată dascălilor români, e plăcut, instructiv. Prețul 1 fl., plus 5 cr. porto poștal.

Negru Vodă și Manole sau Mănăstirea Argeșului.

Mihu Copilul (Cântec dela Bicaz) două povești în versuri, potrivite pentru cărturarilor nostri din popor. Prețul fieștecărei cărticele e 5 cr.

Proverbele românilor de I. C. Hințescu. Prețul volumului e 50 cr., plus 5 cr. porto poștal.

Geschichte des rumänischen Schrifttums de W. Rudow. Prețul 1 fl., plus 10 cr. porto poștal.

Logodnica contelui Stuart de L. Rudow-Suciu. Prețul 50 cr., plus 10 cr. porto poștal.

Versuri de L. Suciu. Prețul 30 cr., plus 5 cr. porto poștal.